

Heel gewone mensen dienen Gods volk: het boek **Rechters**

Studie 4: Jefta

voorjaar 2020 – **Rechters 10-12**

[1] Inleiding: zes rechters

1.1 Rechters en het boek

- Het bijbelboek Rechters gaat over de tijd tussen de intocht en de komst van de eerste koning. Rechters is het vervolg op het boek Jozua.
- De rechters die we ontmoeten zijn bepaald niet allemaal modelgelovigen. Toch gebruikt de HEER hen om zijn volk te dienen, te leiden.

Vraag:

- a. Gelden er in het NT (en dus in onze situatie) voorwaarden om een geestelijke taak uit te mogen voeren? Wat moeten we dan met de voorbeelden in Rechters?

1.2 De tijd van Tola t/m Abdon

- De geschiedenis van Jefta wordt omzoomd door vijf andere rechters, die ieder maar heel kort beschreven worden; zie de tabel hieronder.
- Van deze vijf rechters lezen we maar weinig. Enkele beschrijvingen wekken de indruk dat de rechters werk maakten van hun familie: gezien de vele kinderen hadden ze vermoedelijk meer vrouwen. En de positie en status van de vele kinderen roepen vragen op.

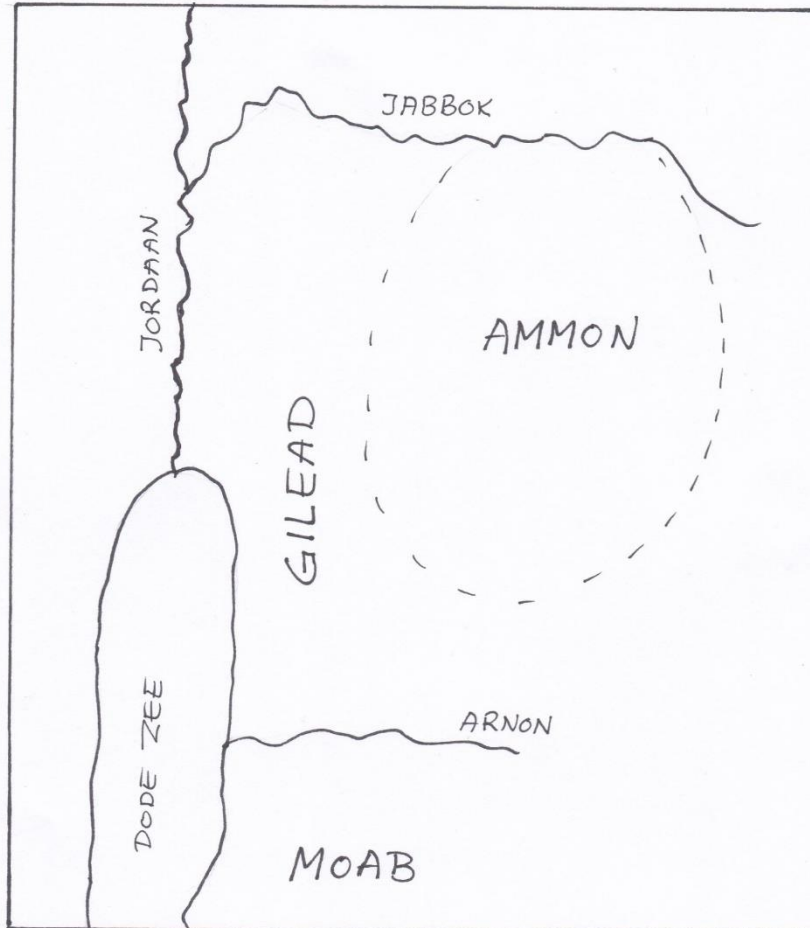
Vraag:

- b. Wat valt op in de beschrijvingen van de kinderen van Jaïr, Ibsan en Abdon? Welke waarschuwing zit hier verstoppt?

rechters				
1	Tola	10:1,2	uit Samir in Efraïm 23 jaar rechter	zoon van Pua, zoon van Dodo behorend tot de stam Issachar
2	Jaïr	10:3-5	uit Gilead 22 jaar rechter	30 zonen rijdend op ezelhengsten, met elk een nederzetting
3	Jefta	11:1 – 12:7	uit Mispa in Gilead 6 jaar rechter	zoon van Gilead en een prostituee bevrijdde Israël van de Ammonieten
4	Ibsan	12:8-10	uit Bet-Lechem 7 jaar rechter	30 zonen en 30 dochters
5	Elon	12:11,12	uit Zebulon 10 jaar rechter	
6	Abdon	12:13-15	uit Piraton in Efraïm 8 jaar rechter	Zoon van Hillel 40 zonen en 30 kleinzonen op ezelhengsten
vijanden				
○ Filistijnen (10:7), Ammonieten (10:7, 17v)				
goden				
○ Baäls, Astartes, goden van Aram, Sidon en Moab, van Ammonieten en Filistijnen (10:6)				
○ Kemos van de Ammonieten (11:24)				

1.3 Jefta: vijanden en topografie

- De geschiedenis van Jefta speelt zich vooral af in het overjordaanse deel van Israël. De stammen die daar wonen, worden aangevallen door de Ammonieten (10:8). De koning van Ammon betwist het gebied ten Oosten van de Jordaan tussen de Jabbok en de Arnon (11:13).
- Vervolgens komen de Ammonieten de Jordaan over en belagen ook stammen ten Westen van de Jordaan (10:9).

1.4 Indeling

- We verdelen de geschiedenis van Jefta als volgt:

Geschiedenis van Jefta			hand-out:
<i>Voorafgaand aan de strijd</i>			
1	10:6-16	Aanloop	2.1
2	10:17 – 11:11	Jefta wordt aanvoerder	2.2
3	11:12-27	Diplomatiek verkeer met Ammon	2.3
<i>Grote gevolgen</i>			
4	11:28-40	Gelofte en gevolgen	3.1
5	12:1-7	Conflict met Efraïm	3.2

Namen en personen in de geschiedenis van Jefta

Stammen en gebieden van Israël

- Gilead: (deel van) het overjordaanse gebied van Israël, behorend tot de stammen Manasse, Gad en Ruben. Belaagd door de Ammonieten. Steden: Mispa, Aroër, Minnit, Abel-Keramim.
- Tob: streek, plaats onbekend, in het Overjordaanse; Jefta verbleef hier toen hij door zijn broers was weggejaagd.
- Juda, Benjamin en Efraïm: stammen van in het westjordaanse deel van Israël die ook last hadden van de Ammonieten.

Israëlieten

- Jefta: zoon van (man) Gilead, uit Mispa in (streek) Gilead
- Oudsten van Gilead

Buitenlanders

- Koning van de Ammonieten – degene die Israël belaagt
- Vroegere koning: Sichon, koning van de Amorieten te Chesbon; verslagen door Israël
- Vroegere koning: Balak, koning van Moab

[2] Voorafgaand aan de strijd (10:6 – 11:27)

2.1 Aanloop (10:6-16)

- De Israëlieten keren de HEER de rug toe en kiezen voor de goden van de omliggende volken. Daarop geeft de HEER hen in de macht van de Filistijnen (die verder geen rol spelen in de geschiedenis) en de Ammonieten. De Ammonieten terroriseren Gilead en komen zelfs de Jordaan over (10:6-9a).
- Daarop komen de Israëlieten tot inkeer en belijden de HEER hun zonde (10:9b-16).

Vragen:

- c. Hoe moeten we de woede van de HEER (10:7) opvatten?
- d. Waarom weigert de HEER om zijn volk te helpen (10:13b)? Wat leren we hier over de HEER?

2.2 Jefta wordt aanvoerder (10:17 – 11:11)

- Als de Ammonieten hun campagne beginnen, wordt het leger van Israël (met name Gilead) gemobiliseerd. Er is grote behoefte aan een aanvoerder (10:17-18).
- De oudsten van Gilead benaderen voor deze taak Jefta, een man met een ingewikkelde voorgeschiedenis die zich teruggetrokken had in de streek Tob (11:1-5).
- Jefta heeft nog wel wat te onderhandelen. Hij wil het verleden uitpraten en wenst de verzekering dat hij Israëls leider zal zijn als de Ammonieten verslagen worden (11:6-11).

Vragen:

- e. Wat vind je van de 'ingewikkelde voorgeschiedenis' van Jefta? Wat voor invloed kan deze geschiedenis (jeugd) op hem gehad hebben? Welke les over leiderschap is hier te vinden?
- f. Vergelijk Jefta's eerste reactie (11:7) met die van de HEER (10:13,14). Wat valt op?
- g. Jefta wil de garantie dat hij na de overwinning de leider van het volk zal zijn. Wat vind je daarvan?
- h. Wat leer je hier over Jefta's leven met God? Wat voor gelovige is hij, denk je?

2.3 Diplomatiek verkeer met Ammon (11:12-27)

- De eigenlijke strijd tussen Jeftha en de Ammonieten speelt in deze geschiedenis geen grote rol (11:32,33). Er worden wel veel woorden besteed aan de onderhandelingen vooraf. Jeftha stuurt gezanten naar Ammon (11:12), die met een antwoord terugkomen (11:13), waarop Jeftha een heel uitgebreid antwoord terugstuurt (11:14-27).
- Het is boeiend om te zien hoe Jeftha de territoriale aanspraken van de koning van Ammon op historische gronden verwerpt. Het gaat om het gebied tussen de Arnon en de Jabbok.

Vragen:

- i. Met welke argumenten verwerpt Jeftha de aanspraken van de koning van Ammon?
- j. Hoe leren we Jeftha kennen in deze onderhandelingen? Wat vind je van zijn opstelling?

[3] Grote gevolgen (11:28 – 12:7)

3.1 Gelofte en gevolgen (11:28-40)

- De koning van Ammon zet zijn agressie door. Als reactie 'grijpt de Geest van de HEER Jeftha', zodat die rondtrekt door Gilead en Manasse – vermoedelijk om soldaten te mobiliseren.
- Dat Jeftha beseft dat hij de hulp van de HEER nodig heeft (vgl. 11:9), blijkt uit het feit dat hij een gelofte doet. Onder leiding van Jeftha wordt de Ammonieten een gevoelige nederlaag toegebracht.
- Jeftha's gelofte komt in een bijzonder licht te staan als zijn dochter, enig kind, hem als eerste tegemoet komt. Van schrik en spijt verwijt hij haar zelfs (in eerste instantie) de gevolgen van zijn ondoordachte belofte aan de HEER.
- Jeftha's dochter reageert mild, wijs, bezonnen. Ze houdt haar vader voor dat hij zijn belofte moet nakomen, maar vraagt twee maanden tijd om 'haar maagdom te bewenen' (NBG).
- Het is niet duidelijk waar Jeftha aan dacht toen hij zijn gelofte deed. En bijbeluitleggers verschillen van mening over de vraag wat Jeftha met zijn dochter heeft gedaan. Sommigen denken dat hij zijn dochter letterlijk geofferd heeft. Anderen nemen aan dat zij haar verdere leven aan de HEER gewijd is – en daarom ongehuwd gebleven is.

Vragen:

- k. Noem een paar argumenten voor de aanname dat Jeftha zijn dochter letterlijk heeft geofferd.
- l. Noem een paar argumenten tegen het idee dat Jeftha zijn dochter letterlijk heeft geofferd.
- m. Wat vind jij de meest aannemelijke veronderstelling? Hoe zeker ben je van de juistheid ervan?
- n. We ontdekken dat we beter geen ondoordachte dingen tegen God kunnen zeggen (vgl. Spr. 20:25; Pred. 5:1). Wat leren we nog meer van Jeftha's gelofte en de gevolgen daarvan?

3.2 Conflict met Efraïm (12:1-7)

- Dit gedeelte vormt het sluitstuk van Jeftha's rechterschap; het hoort er en ieder gevaal bij (12:7). Het gaat om een ordinaire stammenstrijd. De Efraïmieten hadden bij nader inzien toch wel willen meedoen met de strijd tegen Ammon. De tekst maakt niet helemaal duidelijk of ze werkelijk door Jeftha gepasseerd zijn (12:1,2, vgl. 11:29).
- Jeftha en zijn troepen verslaan de Efraïmieten, en bezetten de oversteekplaatsen van de Jordaan, om vluchtende vijanden de pas af te snijden. Naar huis vluchtende Efraïmieten werden door de mannen van Jeftha ontmaskerd aan de hand van hun dialect: Efraïmieten kunnen de sj-klank niet goed uitspreken.

Sjibboleth

- Het Hebreeuwse woord *sjibboleth* betekent 'vloed' of 'korenaar'. In deze geschiedenis is de betekenis niet zo belangrijk – het gaat om de uitspraak.
- Door deze geschiedenis heeft *sjibboleth* (Van Dale: *schibboleth*) in onze taal de betekenis gekregen: 'uiting, handeling of verschijnsel, waaraan het al dan niet bezitten van een bepaalde overtuiging, hoedanigheid of eigenschap is waar te nemen'.
- In deze betekenis wordt *sjibboleth* vooral in christelijke kring gebruikt: aan bepaalde uitspraken wordt afgemeten of iemand wel de goede leer aanhangt, het goede inzicht heeft.

Vragen:

- o. Wat vind je van het verwijt van de Efraïmieten? Wat zijn hun werkelijke motieven?
- p. Noem een paar *sjibboleths* in onze tijd, in christelijke kring.
- q. Wat was, denk je, de rol van Jefta in deze strijd? Wat leren we van deze verdrietige burgeroorlog?

SAMENVATTING

- Gods volk gaat massaal de afgoden van de volken om hen heen dienen. De HEER geeft hen over aan de Ammonieten; met name Gilead heeft hieronder te lijden. De Israëlieten komen tot inkeer en gaan op zoek naar een leider: Jefta. Jefta heeft een ingewikkelde jeugd gehad.
- Jefta begint onderhandelingen. Als die op niets uitlopen mobiliseert hij de stammen ten oosten van de Jordaan en verslaat de Ammonieten.
- Vóór de strijd begint doet Jefta een ondoordachte belofte. Hij moet zijn dochter aan de HEER offeren of wijden.
- De strijd tegen Ammon heeft nog een vervelende nasleep: er ontstaat een broederstrijd tussen de jaloerse stam Efraïm en Gilead.

Vragen:

- r. Beschrijf Jefta's karakter en zijn verhouding tot de HEER. Vind je hem een goede rechter?
- s. Noem de belangrijkste lessen die we (positief of negatief) van Jefta leren voor onze taak.
- t. Hoe leren we de HEER kennen in deze geschiedenis.

[4] Huiswerk: voorbereiding voor de volgende studie

Rechters studie 5: Simson

We gaan verder lezen in Rechters. We denken na over Simson.

- Lees Rechters 13-16.
- Wat is bekend, wat is onbekend? Wat spreekt je aan, wat lijkt vreemd?